

Grund- og nærhedsnotat til Folketingets Europaudvalg

Stormgade 2-6
1470 København K
Tlf. 3392 2800
Fax 3392 2801
kebmin@kebmin.dk
www.kebmin.dk

Kommissionens meddelelse om fremskridt med hensyn til gennemførelsen af det indre marked for energi

KOM (2014) 634

Notatet oversendes også til Folketingets Klima-, Energi- og Bygningsudvalg

1. Resumé

Kommissionens meddelelse om fremskridt med hensyn til gennemførelsen af det indre marked for energi af 13. oktober 2014 følger op på tidligere jævnlige statusmeddelelser af samme karakter. Meddelelsen er af særlig betydning denne gang, fordi Det Europæiske Råd i 2011 har sat en frist for fuldendelse af det indre energimarked senest i 2014.

Meddelelsen danner baggrund for formandskabets udkast om rådskonklusioner om det indre energimarked, der forventes vedtaget ved energirådsmødet den 9. december 2014.

Kommissionens meddelelse fremhæver det indre energimarkeds bidrag til klimadagsordenen, energiforsynings sikkerheden og konkurrenceevnen. I meddelelsen lægges der ikke op til konkrete nye tiltag, men Kommissionen påpeger, at der er brug for yderligere anstrengelser især vedrørende vedtagelse og gennemførelse af de såkaldte network codes¹, samt håndhævelse generelt af lovgivningen på området, infrastrukturudbygningen og en dybere integration, herunder i regionale samarbejdsrammer.

Meddelelsen om det indre energimarked er ikke retslig bindende og vil ikke have konsekvenser for dansk ret.

2. Baggrund

Kommissionen har den 13. oktober 2014 offentliggjort deres meddelelse om fremskridt med hensyn til gennemførelsen af det indre marked for energi, jf. KOM(2014) 634. Meddelelsen følger op på tidligere statusmeddelelser af samme karakter, men denne er af særlig betydning, fordi Det Europæiske Råd i 2011 har sat en frist for fuldendelse af det indre energimarked senest i 2014.

DER-konklusionerne af 23. oktober 2014 fremhæver således også det indre energimarkeds afgørende betydning ikke mindst med henblik på at kunne

¹ Udarbejdelse af network codes er en del af den 3. liberaliseringspakke. Network codes er fælleseuropæiske operationelle regler for drift, planlægning og brug af de europæiske el- og gassystemer.

integrere stigende mængder af vedvarende energi, og det understreges, at det er nødvendigt at opretholde momentum for, at det indre energimarked fuldendes hurtigst muligt.

Oprindeligt var det påtænkt, at meddelelsen skulle ledsages af en selvstændig meddelelse om detailmarkedet. Denne er imidlertid endnu ikke offentliggjort.

3. Formål og indhold

Kommissionens meddelelse om gennemførelse af det indre energimarked er ledsaget af en række baggrundsdokumenter indeholdende følgende:

- Trends og udviklinger i de europæiske energimarkeder
- Kommissionens arbejde med at sikre, at 3. liberaliseringspakke gennemføres og implementeres i national lovgivning
- En evaluering af 3. liberaliseringspakkes ITO-model²
- Implementeringen af TEN-E, EEPR og PCI-projekterne³ (2010-2014)
- Investeringsprojekter for energiinfrastruktur på baggrund af medlemsstaternes indrapporteringer efter infrastrukturforordningen herom.⁴

Meddelelsen ledsages endvidere af landerapporter.

Herudover har Kommissionen samtidig med meddelelsen offentliggjort en foreløbig konsulentrapport om støtte til og samlede omkostninger ved forskellige fossile og vedvarende energiproduktionsteknologier på tværs af EU.

Kommissionens meddelelse fremhæver det indre energimarkeds bidrag til klimadagsordenen, energiforsyningssikkerheden og konkurrenceevnen.

Kommissionen omtaler i meddelelsen konkret status for infrastrukturen, hvor der med baggrund i EU-listen fra 2013 af projekter af fælles interesse (PCI-projekter) og det europæiske genopretningsprogram for energiområdet fra 2010 allerede er gjort væsentlige fremskridt. Kommissionen vurderer imidlertid, at der fortsat er brug for en indsats på dette område. For gasområdet fremhæver Kommissionen især tilkoblingen af de baltiske stater og diversificering af forsyningen i mange medlemslande i Central- og Østeuropa og i Sydøsteuropa som prioritetsområder. I forhold til elområdet fremhæves transmissionskapaciteten på det tyske markedsområde og mellem de baltiske lande. Ligeledes nævnes en bedre tilkobling af elnettene på den iberiske halvø, i Østersøområdet, Irland og UK til resten af kontinentet, samt opførelsen af et integreret offshore-net i de nordlige have og et forbedret intelligent onshore-net som forudsætning for en bedre integration af vedvarende energi

² ITO-modellen er en alternativ model for at sikre uafhængighed af transmissionsaktiviteten. I Danmark er der krav om ejermæssig adskillelse.

³ TEN-E, EEPR og PCI betegner de overordnede EU-programmer, hvorefter der ydes støtte til energiinfrastrukturprojekter.

⁴ Kommissionen er forpligtet til at forelægge de tre sidstnævnte i følge liberaliseringsdirektiverne, TEN-E forordningerne og infrastrukturforordningen.

i elsystemet. Kommissionen nævner stabile og forudsigelige lovgivningsmæssige rammer, ligesom effektiv anvendelse af den eksisterende infrastruktur og gennemførelse af de aftalte projekter af fælles interesse som vigtige faktorer for at sikre et forbedret investeringsklima.

Endvidere sætter Kommissionen fokus på udviklingen af network codes som en harmoniseret retlig ramme på europæisk plan for at lette den grænseoverskridende handel med elektricitet og gas. Også på dette område er der brug for fortsatte anstrengelser ved at få vedtaget network-codes efter procedureerne i 3. liberaliseringspakke. Det vil også skulle sikres, at de vedtagne regler efterfølgende anvendes og håndhæves.

Desuden fremhæver Kommissionen betydningen af de nye teknologier, navnlig intelligente målersystemer og smart grids også på distributionsniveauet for at udnytte forbrugernes fleksibilitet til gavn for et mere effektivt elsystem og bedre priser for forbrugerne.

Endvidere relaterer meddelelsen tilbage til Kommissionens handlingsplan fra december 2012 om det indre energimarked og påpeger, at der siden hen er blevet gjort fremskridt ved gennemførelse af 3. liberaliseringspakke i national lovgivning og vedtagelse af nye statsstøtteregler (Kommissionens retningslinjer for statsstøtte på miljø- og energiområdet), som også spiller en rolle i forbindelse med Kommissionens vurdering af enkelte medlemslandes oprettelse af kapacitetsmekanismer⁵.

Endelig fremhæves nødvendigheden af øget samarbejde mellem agenturet af energiregulatorerne (ACER) og TSO-organisationerne (ENTSO-E og ENTSO-G), ligesom betydningen af det regionale samarbejde fremhæves som et skridt mod at opnå fuld markedsintegration.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen.

6. Gældende dansk ret

Der redegøres ikke for gældende dansk ret, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen.

⁵ Kapacitetsmekanismer er mekanismer, der sikrer, at elproducenter mod betaling holder produktionskapaciteten til rådighed, således, at der er tilstrækkelig kapacitet, også når variable energikilder såsom vind- og solenergi ikke producerer el.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Der redegøres ikke for de lovgivningsmæssige konsekvenser, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen. I det omfang Kommissionens meddelelse udmøntes i konkrete initiativer, vil det skulle vurderes, om det vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser.

Statsfinansielle og samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget har ingen statsfinansielle og samfundsøkonomiske konsekvenser, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen. I det omfang Kommissionens meddelelse udmøntes i konkrete initiativer, vil det skulle vurderes, om det vil medføre statsfinansielle og samfundsøkonomiske konsekvenser.

Administrative konsekvenser

Forslaget medfører ingen administrative konsekvenser, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen. I det omfang Kommissionens meddelelse udmøntes i konkrete initiativer, vil det skulle vurderes, om disse vil medføre administrative konsekvenser.

Beskyttelsesniveauet

Kommissionens meddelelse skønnes ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark.

8. Høring

Energistyrelsen har modtaget høringssvar fra 12 eksterne høringsparter. Heraf har Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Rederiforening ikke haft bemærkninger.

Dansk Energi byder meddelelsen velkommen som en statusmeddelelse, men savner konkrete tiltag for det fremadrettede arbejde. Dansk Energi fremhæver derudover især følgende fokusområder primært på elområdet: (1) en mere konkret opfølgning på gennemførelse af infrastrukturprojekterne indenfor de eksisterende instrumenter, f.eks. PCIs, (2) udvikling af et fælles intra-day marked og generelt markedssammenkobling, (3) løsning af forsyningssikkerhedsproblematikken i forbindelse med indpasning af vedvarende energi i nettene ved en bedre udnyttelse af de allerede eksisterende udlandsforbindelser og en regional tilgang under inddragelse af forbrugssiden, (4) udvikling af network-codes, (5) intelligente net og forbrugsfleksibilitet - også på tværs af grænserne, (6) ACERs rolle ved markedsovervågningen og sikring af overholdelse af reglerne.

Dansk Industri støtter meddelelsen og understreger især nødvendigheden for en tilgang til forsyningssikkerheden, der bygger på samarbejde med andre lande i samme region.

DONG støtter meddelelsen, men henleder opmærksomheden på, at det afgørende er, hvordan markedsintegrationen implementeres i praksis. Som eksempel fremhæves aktuelle jævnlige kapacitetsbegrænsninger på den jyske tyske grænse pga. manglende intern kapacitet fra nord mod syd i Tyskland.

Energinet.dk hilser meddelelsen velkommen og fokuserer på tre emner: (1) udbygning af infrastruktur som fortsat vigtig for at understøtte markedsintegration, øgede mængder vedvarende energi og den europæiske forsynings-sikkerhed, (2) vedtagelsen og efterfølgende gennemførelse af network-codes med brug for styrkede governance-strukturer for at kunne tackle grænseoverskridende udfordringer, og (3) brug for en regional/europæisk koordinering af kapacitetsmekanismer.

HMN påpeger, at der i forhold til grænseoverskridende elnetforbindelser fortsat skal være fokus på andre typer af balanceringsløsninger, der allerede er tilgængelige i dag ved hjælp af andre sektorer end elsektoren. I øvrigt er HMN ikke enig i, at det indre marked for energi ikke kan gennemføres, hvis tariffene forbliver et rent nationalt anliggende.

Mærsk Oil mener, at der skal tages højde for andre løsninger end udbygning af transmissionsnettene ved udviklingen af det indre marked for energi. Mærsk mener, at udbygningen af nettene ikke nødvendigvis vil føre til lavere priser for forbrugeren. Endvidere tvivler Mærsk Oil på, at elbørser og gashubs i sig selv kan sikre, at der ikke "forekommer strømme i den økonomisk forkerte retning" (citat fra Kommissionens meddelelse, s. 6). Dette forudsætter, at de rette produkter stilles til rådighed for forbrugeren. I øvrigt opfordrer Mærsk Oil til, at der tages en mere aktiv tilgang til en lavest mulig korrekt prisfastsættelse af transmissionskapacitetsprodukter. Endelig tvivler Mærsk Oil på forbrugernes udnyttelse af prissignaler – gennem adfærdsændringer - som følge af et mere transparent energimarked og stiller sig derfor tvivlende overfor, om øgede investeringer i innovative energitjenester i sidste ende blot vil være en merudgift for forbrugeren, som denne ikke får retur.

Sammenslutningen af Danske Energiforbrugere (SDE) mener, at ensartethed i reguleringen er en grundlæggende forudsætning for, at det indre energimarked i EU kan leve op til målene i Europas energipolitik. SDE mangler dog liberaliseringen over for forbrugerne. For at få et velfungerende indre energimarked i EU må de lokale, regionale og nationale energimarkeder være velfungerende. I forhold til forsynings-sikkerheden burde der også satses på, at de forskellige energimarkeder kan opretholde forsyningen uafhængigt af hinanden. Hvis formålet er en fremtid med mindre CO₂-udledninger, burde VE-brændsler også være omfattet af EU's CO₂-kvotesystem.

VedvarendeEnergi kritiserer, at meddelelsen indeholder flere forslag (udbygning af gasnettet, flere LNG-terminaler, gasimportledninger), der vil forsinke omstillingen til vedvarende energi. Forsynings-sikkerheden burde styrkes ved at reducere gasforbruget med energibesparelser og ved brug af vedvarende energi. VedvarendeEnergi støtter en sammenkoblingsmålsætning på 15 %, men mener, at der kun skal ske den elnet-udbygning, herunder etablering af

off-shore net til havmøller, der giver den billigste omstilling til bæredygtig, vedvarende energi. Investeringer i smart-grid løsninger med lokal fleksibilitet bør vurderes på lige fod med investeringer i infrastruktur.

Det Økologiske Råd støtter et større samarbejde mellem TSO'er og markedsintegration samt opmærksomheden på forsyningssikkerheden især for gas-systemet i forbindelse med at reducere afhængigheden af russisk gas. Det Økologiske Råd mener derimod, at meddelelsen er for svag med hensyn til en forstærket indsats for energieffektivisering, anvendelse af afgifter, og hvorvidt konstruktionen af elmarkedet og de eksisterende transmissionsforbindelser mellem – og interne i landene – er velegnet til at løse opgaven med omstilling til et EU-energisystem. Der savnes fokus på udbygning af el-transmissionskapacitet internt i centrale lande og generelt på den fremtidige forsyningssikkerhed på elområdet. Generelt savnes fokus på de alvorlige problemer, det europæiske elmarked står overfor, og at der fejles i fremlæggelsen af løsninger, som på en omkostningseffektiv måde skal sikre en fremtidig stabil situation baseret på større integration af elmarkederne samt på større nationale incitamentter til forbrugsfleksibilitet og afbrydelighedsaftaler. På naturgasområdet bør man identificere, hvor langt EU kan komme med en massiv satsning på energibesparelser.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Meddelelsen danner baggrund for formandskabets udkast til rådskonklusioner om det indre energimarked, der skal vedtages på energirådsmødet den 9. december. Drøftelserne af udkastet af rådskonklusionerne i rådsarbejdsgruppen viser, at medlemslandene vil støtte bredt op om udkastet til rådskonklusionerne om det indre energimarked. Der er således enighed om, at der er opnået gode resultater med at skabe et indre energimarked, men at der stadig ligger opgaver forude, før det kan konkluderes, at det indre energimarked er fuldendt.

Drøftelserne i rådsarbejdsgruppen om emnet er desuden præget af, at landene fremfører deres særlige interesser, herunder om at energiisolationen for enkelte medlemsstater skal bringes til ende, behovet for markedsintegration og det rigtige markedsdesign, en mere harmoniseret tilgang til spørgsmålet om etablering af kapacitetsmekanismer m.v.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

For Danmark er det indre energimarked en vigtig forudsætning for at opnå EU's klima- og energipolitiske målsætninger.

På baggrund af sammenhængen med klima- og forsyningssikkerhedsdagsordenen lægger Danmark derfor vægt på, at den fulde gennemførelse af det indre el- og gasmarked bliver ambitiøs, både hvad angår indhold og timing.

I øvrigt ser Danmark et stærkt detailmarked som centralt fokusområde for det kommende arbejde med gennemførelsen af det indre energimarked – også i det større perspektiv med at nå klimamålsætninger og at sikre forsyningssikkerheden.

Danmark er langt fremme i henhold til et markedsdesign, der forventes at bidrage til at øge konkurrencen på detailmarkedet og at give forbrugerne øget rum for at agere mere aktivt på markedet. Dertil bidrager også beslutningen om at forpligte netvirksomheder til landsdækkende at udrulle intelligente elmålere inden 2020. Den i Væksttalen 2014 besluttede gasanalyse, der skal være færdig i første halvår 2015, vil bl.a. belyse, hvorvidt lignende tiltag vil kunne gennemføres på gasområdet.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.